

כמה מילים על...4... הרגלים

אם נתבונן על המעבר של הילדים הרכים מהבית לגן, או מהמסגרת החינוכית הקודמת לכאן - נבין שאחת מ"אבני הנגף" המשמעותיות איתן הם צריכים להתמודד בשלב זה היא הבנת ההבדלים בין מקום למקום ויצירת הרגלים חדשים שיאפשרו להם להתמודד בתוך המצב החדש.

"הרגלים" הינם אבני יסוד לתפקוד היומיומי. רכישתם במצב של שינוי מאפשרת שקט, יכולת תפקוד וזרימה.

על מנת "לעשות לילדים סדר" וליצור מחדש ביטחון ותחושת בית - הצוות מתווך להם את הדברים הבסיסיים ביותר כמו למשל איפה מונחים דברים... איך עושים דבר מה... אל מי פונים במקרה ש... ועוד... חוויית חוסר האונים, או תחושת מסוגלות שונה מילד לילד - וכך גם הצורך בשליטה (הן מבחינה רגשית והן מבחינה טכנית) אך לכל אחד ואחד (ולא משנה באיזה גיל) **ידע מספק ביטחון**. כאשר עובדים איתם בשיטתיות בימים הראשונים על הרגלים, בונים בעצם את היסודות עליהם יהיו מונחות בהמשך כל תוכניות ההעצמה הרגשיות חברתיות.

הילדים באו מבתים ומסגרות שונות והדברים הראשונים שיש ליצור הם שפה משותפת וחוויה חיובית של הנאה, עניין ורצון לשיתוף פעולה. סדר יום ברור. מיקום קבוע של דברים. כללי התנהגות של "עשה ואל תעשה" כל אלו מתחילים לייצר הרגלים אשר נותנים "שקט" וביטחון ברמה האישית ואפשרות תפקוד והתנהלות ברמה החברתית והגנית.

לדוגמא:

אם יש לי נזלת, ואני יודע איפה הטישו... איך אני לוקח רק חתיכה קטנה של נייר... איפה אני זורק אותו כשאני מסיים לקנח... שיש מי שיעזור לי אם אני לא זוכר איך... (שאני לא זורק את הנייר על הרצפה - ולמה לא...) אני מרגיש שאני בשליטה, אני מרגיש מסוגל, אני מרגיש עצמאי ובוגר, יש לי כלים ויש לי חוויית הצלחה שמניעה לפעולה.

או... אם קוראים ל"מפגש" ואני יודעת היכן הוא מתקיים... אני יודעת איך נוהגים לשבת... אני יודעת איזה פעילויות עושים בו... אני יודעת שלא נכנסים אליו עם צעצועים או מוצצים... (אפילו אם אני אתעקש נטע לא תוותר לי...) אני יודעת שכשמסתיים המפגש ייצא מהחדר רק מי שנוגעים לו בראש ואז הוא ילך לאכול ארוחת בוקר... אז אני בטוחה בעצמי ופנויה ללמידה, אני לא עסוקה במאבקי כוחות, (כן בא לילא בא לי להמשיך עכשיו לשחק בבובות).

הרגלים הם שפה. היא מובנת ו"מקובלת" על קבוצה גדולה ומגוונת של ילדים. הם אמנם אתגר ורכישתם אינה פשוטה ולעיתים כרוכה במחלוקות ואי הסכמות (בדיוק כפי שבין ההורים ישנן מחלוקות על כללים שונים כאלו ואחרים) עם זאת, ללא הרגלים ראשוניים קשה ביותר להתנהל כקבוצה.

גם בנוגע להרגלים ואופן רכישתם אנו נוטים לשאול את עצמנו עד כמה להקשות ואיפה ניתן "לשחרר" ולתת לילד מקום לביטוי ובחירה אישית? וכמובן נשאלת השאלה לגבי הדרך.

ניקח לדוגמא מצב בו ילדים משחקים בחצר ומגיע הרגע בו צריך להיכנס לגן. השלב בו על הילד לצאת מ"תוך הצורך" ולחזור אל המציאות, לחזור אל תוך המסגרת ולסדר... האם במקומו הייתם שמחים לרדת מהנדנדה, או להפסיק לרכב על האופניים כדי להתחיל לאסוף אינספור דלילים, כפות, מכוניות, בובות, ספסלים וכד'?

מובן שלא!

יש דרכים מגוונות לתזכר ולעורר את הילד לשיתוף פעולה עם הרגלים וכללים. החל מאמירות נחמדות ומצחיקות של דירבון... "מי הגמל שמרים ספסל!!!"
ואח"כ: "נראה מי הילד הכי מהיר שיצליח להביא 3 בובות לסככה", או "מחיאות כפיים ל x שהיה כל כך חרוץ" ועוד... ועוד... ועוד...
אבל... ברור שיצירת הרגלים הכרוכים באי נוחות לא מגיעה באופן ספונטאני וטבעי. יש לסגל אותם באורך רוח, סובלנות, יצירתיות, התמדה ועקביות.

לבטח אתם מכירים דוגמאות כאלו למכביר גם מהבית. לא מעט הרגלים קשורים ליצירתיות וכח שכנוע אבל גם (הרבה מאד) לאינטרס משותף. או... כפי שכתבתי למעלה... היכולת ליצור הרגלים טובים. (ומהר).

הרגלים נכונים צריך ליצור מהרגע הראשון. אם לא יוצרים מההתחלה כללים והרגלים טובים המבוססים על שפה משותפת ומובנת לכולם - יש לאחר מכן הרבה תקלות והרבה עבודת הבהרה ותיקון.

לכן, הצוות משקיע מן הרגע הראשון ביצירת כללים והרגלים בתקשורת הבין אישית, הרגלי ניקיון, הרגלי אכילה, סדר יום, כללי התנהגות והרגלי למידה.

1. בגן הצוות משתדל שכל דבר יועבר לילדים בצורה בהירה ומובנת ככל האפשר – אנו מדגימות וחוזרות על דברים שוב ושוב לצורך הטמעה וחינוך.
2. כללים והוראות מועברים לילד בשיחה מנומקת. יש חשיבות לכך שיבין מה עומד מאחורי הכללים ומדוע זה כך - כדי שהילד יהיה שותף ויבין את הרציונאל.
3. אנו עומדות על קיום כללים בהתמדה ועקביות. (עקביות מסייעת להטמעת המסר ואילו חוסר עקביות מבלבל וגורר זליגת אנרגיה משני הצדדים).
4. ילדים שזקוקים לתיווך וגמישות בהעברת המסרים - זוכים להכלה וסובלנות ויש ליווי מותאם בתהליכי ההסתגלות.

יצירת הרגלים משותפים בונה קבוצה שיכולה לעבוד, ללמוד ולחיות ביחד.

משפחה – אף היא קבוצה גם משפחה צריכה לנהוג על פי אותם כללים ולסייע בכך לילד הרך להשתלב ולהיות חבר משמעותי, תורם ובעל ערך. היעדר סדר והרגלים בבית וחוסר עקביות בשמירתם יוצרים מתחים, בלבול וזליגת אנרגיה המקרינים מאד על הקשר ועל האווירה המשפחתית.